

– спада у обавезну лектуру сваког правника који претендује да има широко образовање и многих неправника са сличном амбицијом, а све богатство увидâ, података и ставова које садржи чини је изузетно вредним и веома занимљивим штивом.

Јасминка Хасанбеговић

Leonid Pitamic

Na robovih čiste teorije prava – An den Grenzen der Reinen Rechtslehre (uredil in uvodna študija – Herausgeber und Einführungsstudie: Marijan Pavčnik, prevod Vera Lamut, Pravna fakulteta v Ljubljani in Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana 2005, str. 350)

Двојезички словеначко-немачки зборник радова Леонида Питамица *На границама чисте теорије права*, који је приредио и за који је уводну студију написао љубљански професор правне теорије и филозофије Маријан Павчник, обухвата девет Питамичевих списа које је он написао на немачком и објавио у периоду од 1917. до 1971, скоро све у чувеном (*Österreichische*) *Zeitschrift für öffentliches Recht* – (аустријском) *Часопису за јавно право*, с два изузетка, један у: *Друштво, држава и право – Свечани зборник посвећен Хансу Келсену за 50. рођендан* и други у: *Међународно право и правна слика света – Свечани зборник за Алфреда Фердроса* (Alfred Verdross). Питамичеве радове уредник је поређао хронолошким редом и придодао им на почетку своју уводну студију са истим насловом који носи и цео овај зборник, *На границама чисте теорије права*, а на крају кратку, али вредну Питамичеву биографију, коју је на основу исцрпно наведених извора такође написао уредник. Све то – уз како именовани, тако и предметни регистар, и то и на словеначком и на немачком, које је сачинио Алеш Новак – говори о крајњој приређивачкој скрупулозности и одговорности, које, уосталом, било која Питамичева књига или књига посвећена њему – а ова је и једно и друго – и заслужује и захтева.

Прве четири Питамичеве расправе су: *Прејисоставке економије мишљења у правној науци* (1917), *Једна „Основна правна наука“ – Феликс Шомло: Основна правна наука, Лајпцих, 1917* (1918), *Плајтон, Аристотел и чиста теорија права* (1921) и *Критичке напомене о Келсеновом појму друштва, државе и Бога* (1922). Те четири расправе сам Ханс Келсен је навео као допринос чистој правној теорији, посебно истакавши прву и означивши је као драгоцен допринос одређењу основне норме као претпоставке правног сазнања (Ханс Келсен, *Главни проблеми теорије државног права*, прев. Д. Баста, стр. 21).

Пета расправа *О науци о судијској функцији* (1931. у Келсе-новом зборнику), шеста *Интерпретација и промена значења речи* (1938) и девета *Лингвистика у међународном праву* (1971) баве се значајем језика и тумачења у праву. Језик је за Питамица чињеница бића, чињеница која почива на праву, а тумачење обрађује као етички одговорну делатност чији се узрок налази у „праву као тексту и праву као процесу интерпретације и остваривања тог текста“ (*Право и револуција*, Љубљана, 1920, стр. 23).

Седма и осма расправа, *Природно право и природа права* (1956) и *Пићање основне правне норме* (1960. у Фердросовом зборнику), интензивно се баве вредносним основама права и налазе се с ону страну граница чисте теорије права, тражећи суштину права, коју првопоменућа расправа сврстава у природу права, а другопоменућа види као саставни део основне норме.

Ко је Леонид Питамиц (1885–1971)? Припадници старијих генерација правника имају идеју о томе, а припадници млађих би требало да је створе. Јер, Леонид Питамиц није само класик бечке правне школе, тј. чисте правне теорије, већ и оснивач и први декан Правног факултета у Љубљани (чијим је инаугуралним предавањем „Право и револуција“ 15. априла 1920. почео рад Факултета), изузетан професор, надстраначки опредељени политичар и дипломата, скроман и племенит човек и још много тога вредног да се каже и не заборави. Рођен је у Постојни, основну школу и три разреда гимназије учио је у Горици, матурирао у Бечу као штићеник „Терезијанума“, у Бечу је студирао права и ту докторирао већ 1908. Потом се – данас би се рекло: у оквиру постдокторских студија – 1909/1910. усавршавао у јавноправним дисциплинама у Хајделбергу, Бечу и Минхену и с непуних тридесет година хабилитован је 1915. у Бечу као приватни доцент за општу науку о држави и аустријско државно право, а 1917. и за правну филозофију. Следеће, 1918, постављен је за ванредног професора за општу науку о држави, аустријско државно право, науку о управи и аустријско управно право у Черновицу (Czernowitz), али због ратних збивања није ступио на то место. Већ 1919. био је члан југословенске делегације на мировној конференцији у Паризу, а 1920. члан међународне Комисије за разграничење Аустрије и Југославије (прецизније, Краљевине СХС). Од почетка је у Љубљани био редовни професор за јавноправне дисциплине: Уставно право, Теорију државе, Филозофију права, неколико година држао је предавања из Међународног јавног права, а једно краће време и из Управног права. Био је и ректор 1925/1926. И даље је повремено бивао накратко политички и дипломатски ангажован, најпре у земљи, а потом и у иностранству, нпр. 1923, 1927. и 1928. као југословенски делегирани представник на годишњим скупштинама Друштва народа, затим 1924. и од 1927. до 1934. као изванредни посланик и

опуномоћени министар Краљевине Југославије у САД у Вашингтону, а био је и на листи Сталног арбитражног суда у Хагу као међународно признати правни научник, стручњак и дипломата, али никада није прекидао с научним радом: тада је објавио више расправа и две књиге: *Some Notions on the State and Its International Phases*, Washington 1931, која садржи предавања која је одржао на School for Foreign Service, Georgetown University, Washington DC, и *A Treatise on the State*, Baltimore 1933, која је мало прерађено и допуњено издање његове књиге о држави објављене на словеначком 1927. По повратку из дипломатије, 1935. наставио је с наставним радом, опет био декан 1940/1941, а у послератним годинама тежиште његове предавачке делатности били су модерни уставни пореци страних земаља, тј. упоредно уставно право, а држао је – на молбу Факултета – и предавања о немачкој и француској правној терминологији.

Питамичева библиографија обухвата око седамдесет јединица – књига, монографија, расправа и приказа, које је писао на више језика, нарочито словеначком, немачком и енглеском, а у његова главна дела спадају: хабилитациони спис о утицају аустријског парламента на државне уговоре (Беч и Лајпцих, 1915), словеначка и енглеска верзија књиге о држави (1927. и 1933), расправе о чистој правној теорији, природном праву и појму права (од којих се неке налазе и у књизи која је повод за ову белешку), приступно предавање „Право и револуција“ (1920), расправа о критичким разматрањима правног лица, чланци о људским правима, судској власти и тумачењу права, правнотерминолошке расправе и енглески превод југословенског Закона о општем управном поступку (1961).

Леонид Питамиц био је почасни доктор Католичког универзитета у Вашингтону, почасни члан Филозофске академије Универзитета у Џорџтауну и почасни члан угледне Америчке адвокатске коморе (American Bar Association), члан Међународног института за јавно право у Паризу, Међународне дипломатске академије у Паризу, Америчког удружења за међународно право и Словенског института у Прагу. Био је пре Другог светског рата почасни члан Удружења за правну филозофију и социологију у Београду, од 1928. дописни члан Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу, па од оснивања 1938. члан Словеначке академије наука и уметности до 21. јуна 1948, када га из политичких разлога Президијум Народне скупштине Словеније својим указом није потврдио за редовног члана Академије, а после рата био је члан Института за упоредно право у Београду који је основан 1955. године. Пола века од Питамичеве промоције (1958) јавно је обележио Универзитет у Бечу, а поводом пола века Правног факултета у Љубљани (1970) додељена му је почасна диплома. Умро је 1971. Од 1988. његово име се наводи међу преминулим члановима

у годишњацима Словеначке академије. Љубљански Универзитет и Правни факултет поставили су његову бисту 1996. испред зграде Универзитета, а Словеначка академија га је рехабилитовала на својој седници Скупштине 17. децембра 1996. И можда је непосредни повод приређивања овог зборника 120-годишњица рођења Леонида Питамица, но разлози су – као што се из ове биобиблиографске скице види – много дубљи и бројнији.

Јасминка Хасанбеговић

Вера Јанићијевић

Платон и тирани – Платонова путовања у Сиракузу
(Пешић и синови, Београд 2004, стр. 125)

Вера Јанићијевић

Миљеници богова – Аристотел и Александар Македонски
(Пешић и синови, Београд 2006, стр. 130)

Један од рецензената обеју књига Vere Јанићијевић, Лаза Лазић, каже да ова проза није ни биографија, ни романсирана биографија, ни популаризаторско дело о античким личностима, идејама и догађајима, већ мисаона проза, мисаони роман. Прва се књига бави Платоновим трима безуспешним покушајима да током својих боравака у Сиракузи на Сицилији подучи тиране. Друга се бави односом двојице великана античког (и не само античког) света: учитеља Аристотела и ученика освајача Александра. Прва је написана у форми Платоновог казивања, а у другој је Аристотел исповедни наратор. Обе су едукативно и изузетно занимљиво штиво: они који не знају – научиће, они који знају – сазнаће више и промислиће, можда још једном, нека вечна питања, а и једни и други ће уживати. Иако нису научна дела, у обе књиге ради се о једној нарочитој фактографији, о обиљу прецизних, проверених података, од којих је само један део неприметно изнет пред читаоца, а други, неупоредиво већи, није саопштен у уобичајеној научној апаратури, али стручњаци из разних области могу да препознају обиље коришћене научне грађе и извора. Утолико нас Вера Јанићијевић и смислом и проседеом овога свога списатељства подсећа на Маргарит Јурсенар (Marguerite Yourcenar).

Вера Јанићијевић је професор филозофије у пензији, писац и преводилац. Поред Филозофског факултета, завршила је Позоришну академију у Београду. Магистрирала је радом *Драмско у фабули романа „Идиот“ Ф. М. Досјојевског*, а докторирала дисертацијом *Велики романи Досјојевског и Канџове антиномије*, коју је објавило Српско филозофско друштво. Поред есеја о Ману,